

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2022-04-13 i mål nr M 2665-20, se bilaga A

PARTER

Klagande

Ängelholms kommun

Ombud: Advokat M.B

Motparter

1. Helsingborgs kommun
2. Höganäs kommun
3. Länsstyrelsen i Skåne län

SAKEN

Ansökan om tillstånd enligt miljöbalken att utvinna sand m.m. inom allmänt vattenområde i Helsingborgs och Höganäs kommuner

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.
2. Ängelholms kommun ska ersätta Länsstyrelsen i Skåne läns rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen med 11 200 kr och ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Ängelholms kommun har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra punkten A i mark- och miljödomstolens domslut och ge kommunen tillstånd att på de villkor som kommunen föreslagit ta ut 75 000 kubikmeter sand från Skälderviken för att användas till strandfodring vid stränderna Havsbaden och Vejbystrand.

Länsstyrelsen i Skåne län, Höganäs kommun och Helsingborgs kommun har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

Länsstyrelsen i Skåne län har begärt ersättning för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen med 11 200 kr. Ängelholms kommun har medgett yrkandet.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Ängelholms kommun har anfört i huvudsak detsamma som i mark- och miljödomstolen med följande tillägg. Kommunen anser att faktorer såsom intensitet, tidsperiod och frekvens är av betydelse för bedömningen av frågan om det kan anses uppkomma en otillåten störning av tumlare enligt 4 § artskyddsförordningen (2007:845). Verksamheten kommer att pågå under en treveckorsperiod. Det framgår av miljökonsekvensbeskrivningen att de ljud som skulle uppstå är av liknande karaktär som övrig fartygstrafik i området genererar, med undantag för sandsugningen som alstrar ett något mer högfrekvent ljud. Området utanför Skälderviken har flera farleder med omfattande fartygstrafik och inne i viken pågår fritidsbåtstrafik året om. Det finns en större population av tumlare utanför Kullahalvön som med hänsyn till avståndet inte bedöms störas av åtgärden. Det kan inte uteslutas att enstaka tumlare simmar in i Skälderviken under sanduttagsperioden men detta kan inte anses utgöra en otillåten störning, särskilt med hänsyn till att området inte är av särskild betydelse för tumlaren för parning, uppfödning, övervintring och flytt.

Uttagsområdet är mindre än 0,5 promille av hela det utpekade Natura 2000-området Nordvästra Skånes havsområde och har av SGU bedömts vara lämpligt för sanduttag vid myndighetens prövning enligt lagen (1966:314) om kontinentalsockeln. Påverkan

bedöms kvarstå i 1–3 år innan området är återställt, vilket grundas bland annat på erfarenheter från en tidigare utvinning från Sandhammar bank utanför Ystad där efterföljande kontroller har visat att uttaget inte medförde någon påverkan av betydelse. Det finns inte någon utredning i målet som visar att kommunens utredningar skulle vara felaktiga. Kommunen anser att verksamhetens påverkan inte är sådan att den kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken. Om detta ändå krävs är det kommunens uppfattning att tillstånd kan ges med hänsyn till åtgärdens ringa påverkan på området. Bevarandeplanen är endast ett av alla de underlag som domstolen ska beakta i sin prövning. Planen är inte bindande och ska inte påverka prövningen i sak.

Länsstyrelsen i Skåne län har anfört i huvudsak detsamma som i mark- och miljödomstolen med följande tillägg. Skälderviken saknar farled och får betraktas som ett tyst havsområde. Det går inte att utesluta att individer av tumlare uppsöker området av den anledningen. Tre veckors sandsugningsverksamhet med undervattensbuller kan inte anses som en tillfällig störning även om perioden är förhållandevis kortvarig. Miljökonsekvensbeskrivningen saknar dessutom en beskrivning av det undervattensbuller som kommer att uppstå vid sandsugningen och hur stort område som skulle kunna påverkas även utanför själva täktområdet. Kommunen har gjort vissa jämförelser mellan verksamheten och tillfälliga störningar från passerande fartyg eller fritidsbåtar, men enligt länsstyrelsens bedömning kan en flera veckor lång och omfattande sandsugning inte betraktas som en sådan störning. Talet om en död hand för vindkraft och ledningar saknar relevans. Att tumlare kan dyka upp på andra platser är inte heller relevant för frågan om man ska få avsiktligt skrämna eller störa tumlare på en plats som belagts med skydd för just tumlare.

Ängelholms kommun har bedömt att uttagsområdet skulle vara återställt efter 1–3 år. Det är oklart på vilka grunder som kommunens bedömning vilar och vad som avses med återställt i det här fallet. Länsstyrelsen bedömer att det behöver genomföras undersökningar över lång tid för att få en bild av ett områdes sedimentdynamik och möjliga biologiska återhämtning innan det går att uttala sig om och i så fall hur snabbt ett område kan vara återställt. Jämförelser som görs med sandtäkten på Sandhammarbank är i sammanhanget inte relevanta med tanke på att områdenas olika förutsättningar inte

beaktas. Exempelvis redovisas inte skillnader i sedimentdynamik och avståndet mellan botten och språngskiktet.

Sanden som kommunen vill ta ut i Natura 2000-området består av naturtypen sublittoral sandbankar (1110). Naturtypen finns inte i hela området. Det är därför felaktigt att hävda att endast 0,5 promille tas i anspråk. Bottenundersökningar i Skälderviken visar snarare att det är svårt att hitta områden med tillräcklig mäktighet av sand. På så sätt innebär täktverksamheten att en relativt stor andel av sandförekomsten inom området kommer att påverkas av verksamheten. Nominellt är åtgärden således mycket omfattande. Naturtypen sublittoral sandbankar fria från vegetation (1119) utgör en mindre del av bottensubstratet inom området, ca 25 065 hektar av Natura 2000-områdets totala yta om ca 134 240 hektar. Bevarandestatus för naturtypen är bedömd som icke-fullgod i bevarandeplanen vilket talar mot att uttag kan tillåtas.

Helsingborgs kommun har anfört i huvudsak följande. Miljökonsekvensbeskrivningen visar inte att en avsänkning på en halv meter av havsbotten kommer att vara reversibel då lokaliseringen utgörs av transportbotten. Livsmiljön kan förändras till följd av att bottensubstratet påverkas. Uttaget kan därför innebära bestående påverkan på naturtypen sublittoral sandbankar. Naturtypen uppnår inte god status enligt bevarandeplanen och ett av hoten som pekas ut är exploatering. Det finns få studier som visar hur lång tid det tar för bottensamhället och avsänkningen att återställas efter ett sanduttag. En studie från 2017 visar att det kan ta lång tid och skilja sig mycket mellan olika områden.

Höganäs kommun har anfört detsamma som i mark- och miljödomstolen.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Bevarandeplan

Länsstyrelsen i Skåne län antog den 15 december 2022 bevarandeplan för Natura 2000-området Nordvästra Skånes havsområde (SE0420360). Bevarandeplanen antogs alltså först under handläggningen i Mark- och miljööverdomstolen. Av den karta med olika naturtyper som fogats som bilaga 2 till bevarandeplanen framgår att en väsentlig del av Natura 2000-området i inre Skälderviken består av naturtypen *sublittoral sandbankar (1110)* undergrupperna *makroalger (1118)* och *fria från vegetation (1119)*. För de nämnda undergrupperna har i bevarandeplanen fastställts specifika bevarandemål och i bevarandeplanen anges att naturtypen sandbankar bedöms ha icke god bevarandestatus i Natura 2000-området (se s. 22 och s. 23). I inre Skälderviken förekommer också *rev (1170)* undergruppen *med dominans av makroalgsvegetation (1178)*. Även för denna naturtyp har fastställts specifika bevarandemål och naturtypen rev bedöms ha icke god bevarandestatus (se s. 25).

Kräver verksamheten ett Natura 2000-tillstånd?

Ängelholms kommun har ansökt om tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken till att utvinna sand från havsbotten inom ett område i inre Skälderviken. Utvinningsområdet är beläget i Natura 2000-området Nordvästra Skånes havsområde. En verksamhet inom ett sådant område behöver ett särskilt tillstånd, om miljön i området kan påverkas på ett betydande sätt av verksamheten (se 7 kap. 28 a § miljöbalken). Det bör understrykas att en sådan tillståndsprövning ska göras fristående från andra prövningar med det uttalade syftet att skydda de specifika naturvärden som bevarandeplanen pekar ut (jfr t.ex. 3 a § första stycket lagen om kontinentalsockeln).

Betydande påverkan kan anses uppkomma när verksamheten riskerar att äventyra bevarandemålen för området. Härvid måste försiktighetsprincipen beaktas. Bedömningen av risken ska göras bland annat med hänsyn till särarten av och de miljömässiga förhållandena inom det område som berörs av verksamheten. Detta förutsätter att alla aspekter av verksamheten som kan påverka bevarandet av området identifieras och att utredningen

vilar på bästa möjliga vetenskapliga kunskap. Utredningen får inte innehålla några brister och måste omfatta fullständiga, exakta och slutliga bedömningar och slutsatser. Varje rimligt vetenskapligt tvivel måste skingras vad gäller verksamhetens inverkan på det skyddade området. (Se EU-domstolens mål C-441/17 Białowieżaskogen, EU:C:2018:255 p. 112–114 med där angivna hänvisningar till praxis.)

Natura 2000-området Nordvästra Skånes havsområde syftar bland annat till att bevara naturtypen *sublittoral sandbankar*. Enligt bevarandeplanen förekommer naturtypen främst genom undergrupperna *makroalgsvegetation (1118)* och *fria från vegetation (1119)*. Utredningen visar att den förhållandevis omfattande sandutvinningsverksamheten kommer att ske inom ett område där just denna naturtyp, särskilt undergruppen *fria från vegetation (1119)*, förekommer. Med anledning av det bedöms verksamheten innebära en risk för betydande påverkan och kräver därför tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.

Kan ett Natura 2000-tillstånd ges?

Ett Natura 2000-tillstånd får lämnas endast om verksamheten eller åtgärden ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter inte kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer i området som avses att skyddas (se 7 kap. 28 b § miljöbalken).

För att ett område som utgör en livsmiljö inte ska anses ta skada krävs att en gynnsam bevarandestatus bibehålls inom området. Detta förutsätter att de grundläggande särdrag som har samband med den skyddade livsmiljön varaktigt bibehålls. Det ska inte finnas några rimliga tvivel om att verksamheten kan utföras utan skadlig inverkan. Prövningen sker utifrån ett vetenskapligt perspektiv och kraven är således höga. (Se EU-domstolens mål C-441/17 Białowieżaskogen, EU:C:2018:255 p. 115–120 med där angivna hänvisningar till praxis.)

En livsmiljös bevarandestatus anses gynnsam bland annat när dess naturliga eller hävd-
betingade utbredningsområde och de ytor den täcker inom ett område är stabila eller ökande, samt den särskilda struktur och de särskilda funktioner som är nödvändiga för att den ska kunna bibehållas på lång sikt finns och sannolikt kommer att finnas under

en överskådlig framtid (se 16 § tredje stycket förordningen, 1998:1252, om områdeskydd enligt miljöbalken m.m.).

De utpekade naturtyperna *sublittoral sandbankar* och *rev* har enligt bevarandeplanen inte fullgod bevarandestatus. Naturtyperna är av särskild betydelse för alla livsstadier av plattfisk samt andra fiskarter och nyttjas som livsmiljö av både gråsäl, knobbsäl, tumlare och en mängd fåglar. Enligt bevarandeplanen hotas bevarandet av materialutvinningsverksamhet eller annan mark- och vattenexploatering som ändrar hydro-morfologiska förhållanden och riskerar att försämra områdets bevarandevärden och påverka naturtyper och arter negativt.

Med hänsyn till verksamhetens omfattning och att den ska bedrivas i ett område med naturtyper som områdesskyddet syftar till att bevara och för vilka specifika bevarandemål fastställts bedömer Mark- och miljööverdomstolen att det finns en påtaglig risk att verksamheten kommer att minska främst den skyddade naturtypen *sublittoral sandbankar – fria från vegetations (1119)* utbredning inom Natura 2000-området. Det saknas dessutom tillräckligt underlag för att med säkerhet kunna bedöma huruvida uttagsområdet kommer att återställas efter sanduttaget. Verksamheten kan mot denna bakgrund inte tillåtas. Ängelholms kommuns överklagande ska därför avslås.

Rättegångskostnader

Länsstyrelsen i Skåne län har begärt ersättning för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen med 11 200 kr avseende 14 timmars arbete. Beloppet omfattar inte mervärdesskatt. Eftersom Ängelholms kommun har medgett yrkandet och beloppet är skäligt ska det dömas ut.

Tidigare beslut om omedelbar verkställighet

I samband med att Mark- och miljööverdomstolen gav prövningstillstånd i målet förordnade domstolen, på Ängelholms kommuns begäran, att punkten B i tillståndet enligt mark- och miljödomstolens domslut fick tas i anspråk trots att domen inte hade vunnit laga kraft.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att punkten B i tillståndet, som omfattar tillstånd till lokal sandåterföring, inte har överklagats och således har fått laga kraft. Något fortsatt behov av ett förordnande om omedelbar verkställighet finns därmed inte.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2023-11-06.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Karin Wistrand och Mikael Hagelroth, tekniska rådet Annika Billstein Andersson samt hovrättsrådet Henrik Jonsson, referent.

Föredragande har varit Harry Hodzic.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2022-04-13
meddelad i
Växjö

Mål nr M 2665-20

SÖKANDE
Ängelholms kommun

Ombud: Advokat M.B

SAKEN
Ansökan enligt miljöbalken om tillstånd att inom Skälderviken utvinna sand m m, Ängelholms kommun

Vattenområde: Skälderviken N: 6236466 E: 361689

N: 6237224 E: 365749

N: 6242843 E: 361546

DOMSLUT

Tillstånd

- A. Mark- och miljödomstolen avslår Ängelholms kommuns ansökan om tillstånd att inom allmänt vattenområde ta ut sammanlagt 75 000 m³ sand, och att med denna utföra strandfodring.
- B. Mark- och miljödomstolen lämnar Ängelholms kommun tillstånd till vattenverksamhet att längs stränderna inom fastigheterna A, B, C, samt D, E och F, Ängelholms kommun utföra lokal sandåterföring.

Villkor

1. Åtgärderna ska utföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad kommunen angivit i ansökan jämte bilagor eller i övrigt har uppgett eller åtagit sig i målet.
2. Arbetsmaskiner som används i eller i direkt anslutning till havet ska vara försedda med slangbrottsventiler. De smörj- och hydrauloljor som används ska uppfylla miljökraven i Svensk standard.
3. Arbeten får inte utföras under tiden 1 april – 31 oktober.
4. Kontrollprogram med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod ska inges till tillsynsmyndigheten senast två månader innan arbeten inleds.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen.

Arbetstid

De genom denna dom tillståndsgivna arbetena ska vara utförda inom tio år från det att denna dom vunnit laga kraft.

Oförutsedd skada

Anspraak enligt 24 kap. 18 § miljöbalken på grund av oförutsedd skada till följd av den tillståndsgivna verksamheten, ska för att få tas upp till prövning, framställas till mark- och miljödomstolen inom fem år från arbetstidens utgång.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen ändrar inte den i beslut den 11 juni 2020 fastställda prövningsavgiften om trettiofem tusen (35 000) kronor.

Rättegångskostnader

Ängelholms kommun ska betala ersättning för rättegångskostnader till

- a) Länsstyrelsen i Skåne län med 40 000 kronor
- b) Sveriges Fiskares PO med 17 600 kronor

allt jämte ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker.

TIDIGARE BESLUT

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har genom beslut den 11 februari 2019 beviljat Ängelholms kommun tillstånd enligt lagen (1966:314) om kontinentalsockeln att inom allmänt vattenområde i Skälderviken, Helsingborgs och Höganäs kommuner, från havsbotten ta ut sammanlagt 75 000 m³ sand inom område med nedan angivna hörnkoordinater. Verksamheten får pågå under maximalt tre veckor vid ett tillfälle under perioden den 15 april t.o.m. den 15 maj eller den 1 september t.o.m. den 31 december. Tillståndet gäller t.o.m. den 31 januari 2029.

Hörnkoordinater för tillståndsgivet område (SWEREF 99 TM)

X	Y
360285	6237220
361941	6236457
361796	6236147
360138	6236896

För tillståndet gäller följande villkor.

1. Om inte annat framgår av nedan angivna villkor, ska verksamheten utföras och bedrivs i huvudsaklig överensstämmelse med vad Ängelholms kommun uppgett eller åtagit sig i ansökan och i övriga handlingar i ärendet.
2. Ett kontrollprogram ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten (SGU) innan sandtäktsverksamheten påbörjas, genomförs och omfatta minst följande kontroll och undersökningar.

Före sandtäktsverksamheten ska fauna och flora, både på och i botten samt vattenpelaren, inom sandtäktsområdet vid minst tjugo (20) lokaler längs med transekter, som är geografiskt jämnt fördelade, täcker hela området och som tidigare undersökts i MKBn, undersökas på ett vetenskapligt sätt, visuellt och genom provtagning. Fyra (4) lokaler, inom cirka 200 m norr, öster, söder och väster om — utanför anvisat täktområde, förslagsvis tidigare undersökta lokaler redovisade i MKBn, ska också undersökas.

Undersökningarna ska ske under juli-augusti då den biologiska aktiviteten är stor. Samråd ska ske med Länsstyrelsen i Skåne län. Resultaten av undersökningarna och ett klagörande av förekomsten av rödlistade och

skyddsvärda arter i täktområdet ska redovisas till SGU minst två (2) veckor före täktverksamhet påbörjas.

Under sandtäktsverksamheten ska planering och kontroll ske så att inga djupa hål bildas i spåren vid sanduttag, en fördjupning av mer än 0,5 m ska undvikas, för att inte syrefattiga förhållanden ska bildas eller bottenströmmar förändras.

Grumling ska kontrolleras genom mätning av halten suspenderade ämnen, före, under och efter sanduttag. Lämpliga kontrollpunkter ska ingå i kontrollprogrammet. Samråd ska ske med länsstyrelsen och SGU.

Efter sandtäktsverksamheten ska två (2) - eller i förekommande fall - tre (3) likadana undersökningar genomföras längs med samma transekter och lokaler samt så att botten både med och i samt utan och bredvid uppkomna släpspår undersöks. Dessa undersökningar ska genomföras under de först nästkommande månaderna juli-augusti, samma likvärdiga period som före täktverksamheten för jämförelse, då den biologiska aktiviteten är stor, efter täktverksamheten. Om täktverksamheten utförs under perioden den 15 april t.o.m. den 15 maj ska undersökningen utföras även året efter. Den andra - och i förekommande fall - tredje tidpunkten för undersökning ska bestämmas efter samråd med SGU.

Dessa undersökningar inom kontrollprogrammet ska utföras och redovisas med syftet att studera effekter på kort och lång sikt av fauna och flora i och på botten samt vattenpelaren, inom och strax utanför sandtäktsområdet vad gäller artdiversitet och antal samt tiden det tar för återkolonisation, m.m.

Resultaten från undersökning och kontroll ska redovisas till SGU. Om en stor påverkan uppstått, eller om undersökning är bristfällig, har SGU rätt att kräva ytterligare undersökningar av fauna och flora, både på och i botten samt vattenpelaren.

Efter sandtäktsverksamheten ska också två (2) heltäckande detaljerade hydroakustiska undersökningar av anvisat kontrollområde (se tabell och figur nedan) utföras med multistråleekolod, sidoavsökande sonar och sedimentekolod samt sedimentprovtagningar med beskrivningar, kornstorleksanalyser och optiska observationer vid minst tio (10) lokaler i och bredvid uppkomna släpspår av botten. Den första undersökningen ska genomföras inom en (1) månad efter avslutad sandtäktsverksamhet. Resultaten ska redovisas till SGU. Tidpunkt för genomförande av den andra undersökningen bestäms efter samråd med SGU. Om en stor påverkan uppstått eller om mätresultaten är bristfälliga har SGU rätt att kräva ytterligare hydroakustiska undersökningar och provtagningar. Dessa undersökningar inom kontrollprogrammet ska utföras och redovisas med syftet att kartlägga uppkomna släpspår, både läge och djup, eventuella förändringar av substrat i släpspår och i täktområdet, ackumulationshastighet av sediment i uppkomna spår, tid innan spåren är översedimenterade samt upptäcka eventuella förändringar i sedimentdynamik i och utanför täktområdet.

Vissa hydroakustiska datamängder omfattas av sekretessbestämmelser rörande bl.a. fara för rikets säkerhet och ska behandlas därefter.

Tabell. Hörnkoordinater för kontrollområdet (SWEREF 99 T114)

X	Y
360133	6237507
362527	6236449
362207	6235725
359809	6236793

3. Under uppstart av täktverksamheten samt eventuell hydroakustisk undersökning ska det finnas observatörer som spanar efter marina däggdjur för att säkerställa att inga marina däggdjur finns inom 500 m till sandsugnings- respektive undersökningsfartyg vid uppstart. För det fall hydroakustisk undersökning avses ske, ska dessutom akustiska metoder eller andra skrämelmetoder användas för att skrämja bort marina

däggdjur m.m. från området innan sådan undersökning påbörjas. Försiktig igångsättning av utrustningen ska tillämpas.

4. Innan täktverksamheten påhöljas ska klarläggas att fornlämningar i täktområdet inte berörs. Analys av befintligt underlag, som tagits fram i samband med kompletteringen av MKB i ansökan, ska göras i samråd med Länsstyrelsen i Skåne län, Statens maritima museer och Riksantikvarieämbetet. Resultaten av analysen ska redovisas till tillsynsmyndigheten (SGU) minst sex (6) veckor före täktverksamhetens påbörjan.
5. Täktverksamheten ska bedrivas så att grumling begränsas.
6. SGU ska informeras senast tre (3) veckor innan täktverksamheten påbörjas. Informationen ska lämnas till SGU via e-post sgu@sgu.se.
7. Sjöfartsverket ska informeras senast tre (3) veckor innan täktverksamheten påhöljas. Informationen ska lämnas till Sjöfartsverket via e-post ufs@sjofartsverket.se (Ufs-redaktionen) och innehålla uppgifter om arbetets omfattning, tidplan samt kontaktvägar till ansvarig enhet eller arbetsledning som utför arbetet. Uppgifter om ändrade djupförhållanden där uttag sker ska tillställas Sjöfartsverket på det sätt myndigheten bestämmer.
8. Samråd ska ske med Sjöfartsverket, Transportstyrelsen och Kustbevakningen om särskilt sjösäkerhetshöjande åtgärder behövs, när täktverksamheten sker i närheten av sjötrafiktäta områden såsom riksintresseklassade farleder, djupvattenleder och trafiksepareringssystem. Eventuella sådana åtgärder ska bekostas av Ängelholms kommun.
9. Kustbevakningen ska informeras senast två (2) veckor innan täktverksamheten påhöljas och avslutas. Kustbevakningen ska även ges fortlöpande information om arbetets fortskridande, såväl ur miljöhänsende som ur sjötrafiksynpunkt samt om vilka fartyg och kommunikationskanaler som används. Informationen ska lämnas till Kustbevakningens Ledningscentral Göteborg på tel. 031-727 91 00 eller via e-post lc.goteborg@kustbevakningen.se.
Kustbevakningen ska senast en (1) vecka innan täktverksamheten påbörjas informeras om:

- datum och tidpunkt för påbörjan av arbeten,
- vilka åtgärder som avses utföras i enlighet med tillståndet under arbetsperioden,
- vilket eller vilka fartyg samt vilka kommunikationskanaler som används vid varje tillfälle, och
- datum och tidpunkt för planerat uppehåll i arbeten.

Om ett oplanerat uppehåll uppstår ska Kustbevakningen omedelbart kontaktas.

Information om faktisk närvaro, dvs. tidsangivelse om faktisk ankomst och position för plats där verksamheten ska bedrivas ska lämnas till Kustbevakningen två (2) timmar före ankomst och två (2) timmar före avgång från verksamhetspositionen.

Kustbevakningen ska ges fortlöpande information om arbetets fortskridande såväl ur miljöhänseende som ur sjötrafiksynpunkt.

Ängelholms kommun och Kustbevakningen kan komma överens om andra villkor än de som anges ovan i denna punkt om Kustbevakningen anser det vara lämpligt. Sådan överenskommelse ska redovisas till tillsynsmyndigheten (SGU).

10. Kustbevakningen ska omedelbart kontaktas om olja eller andra skadliga ämnen kommer ut i vattnet. Detsamma ska ske redan när det finns överhängande fara för utsläpp eller andra olyckor. Information ska lämnas till Kustbevakningens Ledningscentral Göteborg på tel. 031-727 91 00 eller via e-post till Ic.goteborg@kustbevakningen.se.
11. En kopia av detta tillstånd ska finnas ombord på alla anlitade fartyg.
12. Släpmuddringsfartyg ska vara utrustat med ett elektroniskt övervakningssystem, dvs, ett system som i realtid sänder och sparar släpmuddringsfartygets positioner under aktiviteterna släpmuddring, transport och tömning, som även de redovisas. Positioner tillsammans med tidsangivelser med om högst 1 minuts mellanrum för varje och alla specifika aktiviteter samt mängd upptaget material från varje släpmuddringstillfälle ska redovisas utan dröjsmål till tillsynsmyndigheten (SGU).

13. Släpmmuddringsteknik ska användas och djuphåleuppkomst undvikas för att havsbotten efter avslutad täktverksamhet ska bli återställd i så ursprungligt skick som möjligt.
14. Instrument eller annan utrustning får inte lämnas kvar efter att täktverksamheten avslutats. Utsläpp av olja och andra skadliga ämnen ska undvikas. Dumpning av avfall i samband med verksamheten får inte ske. Förlorad geoteknisk och geofysisk utrustning ska återhämtas.
15. Kopia av all insamlad geologisk/geoteknisk information från svenskt kontinentalsockelområde, såväl rådata som tolkningar och sammanställningar, samt biologiska data och resultat från den biologiska övervakningen i kontrollprogrammet ska fortlöpande tillställas SGU. Innan information översänds ska SGU kontaktas på sgu@sgu.se.
16. Ängelholms kommun ska erlägga en avgift om 1 kr per uttagen mängd m³. Kommunen ska lämna uppgift till SGU om upptagen kvantitet senast två (2) veckor efter avslutad täktverksamhet. SGU fakturerar avgiften som ska erläggas trettio (30) dagar efter fakturadatomet.

ANSÖKAN

Yrkande

Ängelholms kommun (kommunen) yrkar att mark- och miljödomstolen;

1. ger kommunen tillstånd att, inom allmänt vattenområde i Skälderviken och med det läge som framgår av beslut från SGU av den 11 februari 2019, från havsbotten ta ut sammanlagt 75 000 m³ sand, vid ett och samma tillfälle och under tiden 1 september till 31 december, och
2. ger kommunen rätt att med de sandvolymerna som tas upp från Skälderviken strandfodra stränderna vid Havsbaden och i Vejbystrand inom de områden som redovisas på till ansökan bifogad kartbild, och
3. utöver den strandfodring som anges under p. 2 ovan ger kommunen tillstånd att vid behov utföra lokal sandåterföring utefter i p. 2 angivna strandavsnitt vid Havsbaden och i Vejbystrand.
4. för det fall domstolen anser att åtgärder under p. 2 eller p.3 ovan konstituerar markavvattning, ansöker kommunen även om dispens från det för Skåne gällande generella markavvattningsförbudet för att utföra åtgärden, och
5. för det fall domstolen anser att sådan prövning behöver ske, ansöker kommunen även om tillstånd för nämnda åtgärder enligt bestämmelserna i 7 kap. 28 a § miljöbalken.

Kommunen yrkar vidare att mark- och miljödomstolen

6. fastställer arbetstiden för åtgärderna enligt p. 1-3 ovan till 10 år från den dag domen vunnit laga kraft, och
7. fastställer tiden för anmälan om oförutsedd skada till 5 år från arbetstidens utgång, och
8. godkänner den till ansökan fogade miljökonsekvensbeskrivningen (MKB), samt
9. med stöd av bestämmelsen i 3 kap. 4 § förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken fastställer prövningsavgiften till 35 000 kronor.

Förslag till villkor

Kommunen föreslår att mark- och miljödomstolen vad gäller sanduttaget i Skälderviken fastställer samma villkor för den verksamheten som framgår av SGU:s beslut av den 11 februari 2019.

Vad gäller övrig sökt verksamhet, strandfodringen och lokal sandåterföring så anser kommunen att det för dessa verksamheter är tillräckligt med det allmänna villkoret innebärande att de sökta verksamheterna skall utföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad kommunen angett eller åtagit sig i målet, dock att det föreslås att ett kontrollprogram ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten senast två månader före respektive åtgärds genomförande.

Rådighet

De sökta åtgärderna är tänkta att utföras på fastigheterna D, E, F i Vejbystrand samt A, B och C i Ängelholm.

Ängelholms kommun är ägare till fastigheterna D, E, A och B och har för dessa fastigheter sådan rådighet som följer av 2 kap 2 § lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. För övriga två fastigheter, F och C, har kommunen tecknat nyttjanderättsavtal med ägaren till respektive fastighet som medger de sökta verksamheterna och som gäller under en tid av tio år från det att domen vunnit laga kraft.

Kammarkollegiet har meddelat att myndigheten inte har något att invända mot att kommunen använder allmänt vattenområde för uttag av sand under förutsättning att kommunen erhåller nödvändiga tillstånd, godkännanden, dispenser m.m. enligt tillämplig miljölagstiftning.

Bakgrund

Stranderosion har varit ett problem utmed kusten i Skälderviken sedan 1940-talet och på vissa platser har strandlinjen backat med så mycket som 40 meter.

Sanddynerna i området fungerar i dag som ett naturligt översvämningsskydd för bakomliggande bebyggelse och kommunal infrastruktur. Eftersom strandlinjen successivt har backat har sanddynerna börjat att erodera kraftigt vid stormar med ökad risk för dyngenombrott som följd. Härtill hotas natur- och rekreationsvärden av att stranden successivt minskar.

Flera åtgärder har vidtagits för att motverka erosionen. Under 1960-talet förstärktes sanddynerna med sk gabioner, vilka i dag är överlagrade av sand. Härtill har ett flertal akutåtgärder skett, år 2000 anlades en vågbrytare för att bl.a. skydda Klitterhus och herefter har lokala sandåterföringar skett efter Första adventsstormen 2011, stormen Sven 2013, stormarna Egon och Gorm 2015 och stormen Urd 2016. Syftet med föreliggande ansökan är att från Skälderviken kunna ta ut tillräckligt med sand för att motverka den pågående stranderosionen i Skälderviken utefter stränderna i Havsbaden och Vejbystrand genom strandfodring. Sanden är tänkt att användas för strandfodringsåtgärder utmed de kuststräckor som redovisas på till ansökan bifogad kartbild inom vilka områden även yrkandet om lokal sandåterföring är tänkt att ske vid behov.

Sanduttag till havs kräver en dubbelprövning. Då kommunen valt att låta SGU såsom expertmyndighet på området först pröva frågan om sanduttag enligt kontinentalsockellagen, så innebär detta i sin tur med nödvändighet att prövningen enligt miljöbalken till viss del låses upp av SGU:s beslut, särskilt vad gäller val av plats för uttagen och vilka sandvolymmer som kan bli aktuella. Härtill kommer att SGU i sitt beslut fastställt ett antal villkor för tillståndet. Av den anledning saknas det enligt kommunens förmenande skäl att ytterligare utreda alternativa lokaliseringar ävensom i övrigt vad gäller bestämmelserna i 2 kap. miljöbalken vad avser projektets tillåtlighet.

Miljökonsekvenser

Sanduttagen i Skälderviken

Sökt sandutvinningsområde, på sätt som fastställts i SGU:s beslut och för vilket kommunen nu söker tillstånd, har en areal om ca 0,64 km². Vattendjupet inom området är ca 10 meter. Vid den marinbiologiska undersökningen, som omfattade ett område om ca 7 km², kunde det konstateras att bottenmiljön domineras av ren sandbotten med fauna, av för denna typ av botten, normal karaktär. Synlig fauna bestod av sjöstjärnor och sandmask. I områdets utkanter förekommer områden med sten/block och här visar undersökningen på relativt stor artrikedom med totalt 24 påträffade arter i form av bland annat stensultra och strandkrabba. Inom ramen för bottenfaunaundersökningen identifierades inga rödlistade eller dokumenterat känsliga arter.

Sandutvinningsområdet är beläget i Natura 2000-området *Nordvästra Skånes havsområde*, som är skyddsvärt enligt både fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet. Regeringen beslutade om det nya Natura 2000-området i december 2016 och fanns inte då kommunen inledde arbetet med föreliggande ansökan. Ännu finns ingen bevarandeplan fastställd men området är utpekade för naturtyperna sandbankar och rev, liksom en rad fågelarter, gråsäl, knubbsäl och tumlare. Området visar stor variation i evertebrat-, fisk- och fågelfauna. Det är ett viktigt lekområde för torsk, och ett viktigt område för rastande och övervintrande änder. För arterna sjöorre och svärta utgör Laholmsbukten och Skälderviken den viktigaste lokalen i landet. Under hela året förekommer tumlare i Skälderviken, med särskild vikt under årets varmare månader och i Skäldervikens yttre delar. Tumlarnas huvudhabitat är beläget cirka 6 km från det ansökta sandutvinningsområdet.

Ansökt sandutvinningsområde utgör areamässigt cirka 0,5 ‰ av *Nordvästra Skånes havsområde* och störning kommer att ske en gång under en tioårsperiod. Maringeologiska undersökningar visar att inga av de naturtyper som berört Natura 2000-område är utpekade för förekommer inom eller i anslutning till ansökt

sandutvinningsområde. Sandutvinning i ansökt område bedöms inte heller påverka något av de skyddade områdena i övrigt längs kusten.

Ansökt sandutvinningsverksamhet bedöms inte påverka utpekade arters gynnsamma bevarandestatus inom området. Effekterna på den fauna som området är utpekad för (fågel, säl och tumlare) kan sammanfattas enligt följande.

Fågel

Det bedöms inte ske någon direkt påverkan på fåglar från ansökta verksamheter. Den primära risken bedöms vara en indirekt påverkan på fågel genom påverkan på fåglarnas föda. Det ansökta sandutvinningsområdet har relativt sett låg biomassa och bedöms inte utgöra ett lika attraktivt födosöksområde för fåglar som områden i Skälderviken med högre biomassa, eftersom det tillgängliga födounderlaget är mindre och beläget på större djup här. Risken för indirekt påverkan på fågel från ansökta verksamheter på grund av födobortfall bedöms därför vara obetydlig. Sammantaget bedöms påverkan på sjöfågel från sandutvinningen vara försumbar.

Säl

Sammantaget bedöms inte risk för negativa effekter på populationsnivå föreligga för vare sig knubbsäl eller gråsäl, och risken för negativa effekter på individnivå bedöms vara tidsbegränsad och kunna minimeras genom skadeförebyggande åtgärder.

Tumlare

Sandutvinningen bedöms inte påverka tumlarnas reproduktion, påverka näringskedjan eller hota tumlarnas tillgång till föda. Verksamheten bedöms inte riskera att påverka tumlare på populationsnivå. Viss risk för individpåverkan är knuten till den temporära störning som sandutvinningen till sin natur utgör. Den påverkan av sandutvinningen som kommer ske på havsbotten inom sandutvinningsområdet bedöms vara reversibel. Sammantaget bedöms inte risk för negativa effekter på tumlarpopulationen föreligga, och risken för negativa effekter på individnivå bedöms vara tidsbegränsad och kunna minimeras genom

skadeförebyggande åtgärder, varav flera redan har kravställts i tillståndet enligt kontinentalsockellagen.

Vad i övrigt gäller sandutvinningens konsekvenser för riksintressen i området så bedöms dessa som små och inget av de fyra riksintressen som finns i området kommer därför riskeras att skadas av sanduttagen.

Grumling till följd av den sökta åtgärden uppkommer även den endast under själva sandutvinningen, som ska ske under ett tillfälle under en tioårsperiod och kommer därtill att ske flera kilometer från land. Störningarna torde därmed inte upplevas som påtagliga från land. Angående påverkan på aktuellt och omkringliggande vattenområden avseende flora, fauna och fiske är inte heller denna att se som påtaglig. Grumlingen förväntas maximalt utgöra 5-10 procent av total muddervolym och bedöms sedimentera inom närområdet. Med beaktande härav och då området i dag utgör ett naturligt transportområde för sediment bedöms påverkan som liten om inte försumbar. Sandutvinningsområdet ingår i vattenförekomsten Skälderviken (SE 562000-123800). Sandutvinningen bedöms inte påverka statusen på vattenförekomsten och utförda undersökningar visar att sanduttaget även i övrigt kan ske utan oacceptabel påverkan på det marina livet.

I den marinarkeologiska utredning (objektartering) som gjorts finns inga uppgifter om några marina arkeologiska värden i eller i anslutning till utvinningsområdet. Beredskap kommer dock finnas för att informera kulturmiljöenheten på Länsstyrelsen i Skåne län för det fall att någon form av arkeologisk lämning påträffas.

Sammanfattningsvis genererar den sökta verksamheten olägenheter i form av utsläpp av avgaser till luft och buller från fartyg, viss begränsad grumling i vattenområdet samt skador på havsbotten. Skadorna på havsbotten är dock reversibla. I driftskedet bedöms den sökta verksamheten inte medföra någon ökad miljöbelastning. Kommunen bedömer således risken som liten för att några

allmänna eller enskilda intressen skulle kunna skadas eller påverkas negativt av den sökta verksamheten.

Strandfodring

Strandfodring med sanden från Skälderviken är tänkt att ske utefter hela eller delar av de strandavsnitt som redovisas på kartbilden till ansökan. Strandfodringen sker i direkt anslutning till att sanden tas ut och med de volymer som motsvarar tillståndet, det vill säga maximalt 75 000 m³. Sanden pumpas in från de fartyg som utvinna sanden och därefter används en av flera olika tekniker för att få sanden på plats, strandplansfodring där sanden läggs upp och jämnas ut över befintlig strandplan, sanddynsfodring där sanden förs upp bland redan etablerade sanddyner eller så att nya sanddyner bildas, strandprofilsfodring där sanden läggs upp längs med hela strandprofilen både under och över vattenytan, och slutligen sandrevelsfodring där sanden placeras som en sandrevel utanför vågornas brytzone för att därefter låta vågor och strömmar sakta transportera sanden in mot stranden. Vilken fodringsteknik som skall användas bestäms när åtgärden skall utföras och beroende på förhållandena vid tidpunkten för strandfodringen. Dock är strandplansfodring den metod som bedöms mest sannolik. Kommunen följer utvecklingen av sandstranden genom årliga profilmätningar och andra analysmetoder. Innan strandfodring utförs görs en aktuell bedömning av skadeläget och mest lämplig metodik väljs utifrån strandavsnittets åtgärdsbehov och aktuella status.

De aktuella strandområdena är av stort värde för rekreativt liv i kommunen samtidigt som stränderna med tillhörande höga sanddyner skyddar bakomliggande kommunal infrastruktur och bebyggelse mot översvämning i samband med stormar och höga vattennivåer. Naturvärdena utefter de båda strandavsnitten är relativt låga och strandfodringen bedöms inte i någon högre grad påverka dessa. Bottnarna i anslutning till stränderna vid Havsbaden och i Vejbystrand är grunda och bedöms endast påverkas marginellt och kortvarigt i samband med själva strandfodringen och det oavsett fodringsteknik. Vad gäller påverkan på fisk i form av grumling så har SGU i sitt beslut lagt fast att sanduttagen endast får ske under perioderna 15 april -

15 maj och 1 september - 31 december. Viss påverkan på plattfisk kan förväntas om strandfodringen genomförs under perioden 15 april - 15 maj, då vissa plattfiskarter genomgår en bottenlevande larvperiod som delvis sammanfaller med denna period och då föredrar grunda produktiva sandbottnar såsom bottnarna i strandfodringsområdena. Själva strandfodringen som sådan, oaktat fodringsteknik, bedöms slutligen inte ha någon negativ påverkan på något Natura 2000-område eller de bevarandevärden som finns utpekade (naturtyper, säl, tumlare eller fåglar).

Sandåterföring

Strandnära sandåterföring kan komma att behöva utföras utefter stränderna både vid Havsbaden och i Vejbystrand. Strandnära sandåterföring innebär att sand tas från det strandnära vattenområdet och återförs till strandplan och/eller sanddynor.

Åtgärden sker i normalfallet genom att en grävskopa med lång arm tar upp sanden några meter utanför strandlinjen och lägger upp denna på stranden, varefter stranden jämnas ut eller läggs upp mot sanddynorna. Behovet av sandåterföring är som störst efter en större storm eller liknande händelse som föranleder stora akuta sandförluster. Sandåterföring är tänkt som en åtgärd för att förstärka stranden och dynsystemet och att minska risken för ett lokalt dyngenombrott. Åtgärden bedöms som en viktig del i att bevara stränderna och därmed dämpa erosionen i området även om behovet bedöms bli mindre efter nu sökta strandfodringsåtgärder.

INKOMNA YTTRANDEN

Havs- och vattenmyndigheten anför följande.

Havs- och vattenmyndigheten ser positivt på att kommunen tar ett långsiktigt grepp kring stranden i Ängelholm men har invändning mot tiden för utförande.

Natura 2000-området *Nordvästra Skånes havsområde* täcker i princip hela Skälderviken. Området är utpekade till skydd för tumlare, säl samt en mängd fåglar, fiskarter och även naturtyperna Sandbankar och Rev. Sandutvinningen berör visserligen en begränsad areal av det utpekade området men det är svårt att avgöra

om denna påverkan är betydande då det inte finns någon bevarandeplan för området.

I Havs- och vattenmyndighetens yttrande, som lämnats till SGU inom ramen för kommunens ansökan om tillstånd enligt kontinentalsockellagen, påpekas att den bästa tidpunkten för åtgärden är under hösten, dvs. 1 september till 31 december och att arbete under våren är olämpligt då den biologiska aktiviteten är som högst. myndigheten vidhåller den synpunkten och ett villkor som förlägger tillåten åtgärd inom denna period, skulle även tillsammans med övriga villkor uppställda i SGU-tillståndet, bistå med att minimera risken för störning av tumlare. Även om tumlarna som population inte bedöms påverkas på ett betydande sätt så uppger sökande själva att störning av enskilda individer inte helt går att undvika. Det finns rättsfall, M 6960-14, som pekar på att varje störning på individnivå ska ses som en betydande påverkan. Eftersom sandutvinningsområdet ligger relativt nära ett kärnhabitat och viken är aktuell för födosök är det viktigt att störning, även på individnivå undviks. Eventuell negativ påverkan på plattfiskproduktion inom det området där sanden ska placeras minimeras också genom att ändra villkor för den tid som sandutvinningen/sandutläggningen får ske.

När det gäller det eventuella lokala sandåterförandet som det också söks tillstånd för så faller det i åtgärdens natur att denna, om den utförs, görs efter en storm och tidpunkten kan då infalla när som helst under året och Havs- och vattenmyndigheten har ingen synpunkt gällande tiden för denna åtgärd. Åtgärden bedöms inte påverka Natura 2000-området.

Fiskeavgift kan sägas vara ett alternativt kompensationsverktyg i de fall det inte kan anses vara rimligt att ställa tillräckliga villkor för att skydda fisk. Det är svårt att bedöma om SGU:s villkor verkligen skyddar fisk i den här kontexten. I området där sanden ska läggas ut kan man räkna med ett produktionsbortfall av främst plattfisk om åtgärden utförs under våren. Ett villkor, så som resoneras ovan, där man styr tiden för åtgärden till hösten/vintern torde minimera behovet av fiskeavgift.

Länsstyrelsen i Skåne län yrkar i första hand på att tillstånd för uttag av sand i Skälderviken samt lokal sandåterföring, ska avslås.

I andra hand yrkar länsstyrelsen på att tillstånd för uttag av sand i Skälderviken avslås, samt att lokal sandåterföring endast tillåts på platser inom Havsbaden och Vejbystrand där det finns behov av att förebygga risk för erosion och översvämning som påverkar byggnader eller infrastruktur. Länsstyrelsen yrkar på att fiskeavgift tas ut för varje tillfälle som lokal sandåterföring sker.

Prövning enligt kontinentalsockellagen respektive miljöbalken

I sin ansökan till SGU yrkade Ängelholms kommun på ett sammanlagt uttag på 340 000 m³ sand. Länsstyrelsen konstaterar dock att tillståndet enligt 3 b § kontinentalsockellagen endast medger drygt 20 procent av sökt uttag.

Vad innebär det decimerade möjliga uttaget för Ängelholms kommuns planerade projekt, idag och på längre sikt? Avser kommunen att ansöka om ytterligare sanduttag?

Ängelholms kommun anger att åtgärden kommer att få en mycket liten effekt på Natura 2000-området Nordvästra Skånes havsområde (SE0420360), i vilket sanduttaget är tänkt att ske, eftersom påverkad areal i förhållande till den totala arealen av Natura 2000-området anses som ringa.

Länsstyrelsen delar inte kommunens slutsats, att en verksamhet som berör 64 ha inom ett Natura 2000-område inte kan anses ha en betydande påverkan på miljön inom området. Länsstyrelsen vill erinra om att utvinningen av sand och dess möjliga påverkan på sandtransport i Skälderviken går emot både syfte och bevarandemål för naturreservatet Jonstorp-Vegeåns mynning (SE0430147) liksom för Natura 2000-området Ängelholms Kronopark (SE0420233) i södra Skälderviken. Det är inte uteslutet att åtgärden påtagligt kan skada områdets bevarandevärden både vad gäller naturtyper, djurliv knutet till bottarna och det

fågelliv som är knutet till dessa miljöer för födosök, uppväxt, övervintring och rastning.

Ängelholms kommun har endast pekat ut några få punkter med risk för genombrott och mängden sand som krävs för att åtgärda dessa punkter har så vitt länsstyrelsen kan se inte redovisats. Ett alternativ till hela projektet skulle kunna vara att omfördela sand inom området och titta på miljöeffekter av en sådan åtgärd i förhållande till förslaget i ansökan. Att erosionen gräver i de höga klitterna innebär förvisso att sand flyttar sig till strandplanet och en bit ut i vattnet. Frågan är dock om sanden försvinner ut till ett djup nedanför konvergensdjupet. Länsstyrelsens bedömning är att om strandplanet breddas så kan det i ett halvlångt tidsperspektiv innebära mindre påverkan på sandklitterna, men på lång sikt påverkas sandklitterna återigen. Länsstyrelsen har i tidigare yttrande ställt frågan vad det huvudsakliga syftet med åtgärden är. Ängelholms kommun anger att det är för att rädda infrastruktur samt för att skapa respektive skydda strand för rekreation.

Länsstyrelsen är generellt positiv till naturbaserade åtgärder, varav strandfodring under vissa omständigheter kan vara en sådan åtgärd. Strandfodring bör främst användas i ett kortsiktigt perspektiv för att skydda bebyggelse och infrastruktur på platser där strandremsan är smal. Här kan man få mervärden i form av sandstränder vilket ju är positivt. I ett långt perspektiv, för att skydda mot stigande havsnivå, är det mycket tveksamt att tillämpa strandfodring då resursen är liten och omfattande sanduttag sannolikt leder till skador.

Den ekonomiska kalkylen saknar värdering av negativ påverkan på miljön, den biologiska mångfalden, klimatpåverkan av åtgärden och uteblivna ekosystemtjänster. Länsstyrelsen har efterfrågat komplettering av vad åtgärden innebär i förlust av ekosystemtjänster, främst ett eventuellt sanduttag, men också för strandfodring och lokal sandåterföring och att detta bör beskrivas. Därmed inte sagt att åtgärderna inte kan ha positiva effekter. Länsstyrelsens roll i det här ärendet bör dock vara att uppmärksamma den negativa påverkan som sker.

Ett Natura 2000 tillstånd krävs för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det räcker med att det finns en risk för betydande påverkan. Tillståndsplikten gäller även för åtgärder som sker utanför Natura 2000-området men som kan ha en betydande påverkan på miljön inom området. Tröskeln för när det krävs Natura 2000-tillstånd har enligt praxis satts lågt. Eftersom försiktighetsprincipen ska tillämpas innebär det att risk för negativ påverkan föreligger när sådan inte kan uteslutas. Den ansökta åtgärden är typiskt sett en sådan åtgärd som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett område. Länsstyrelsen anser att ett tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken krävs för aktuell verksamhet.

För att kommunen ska kunna göra en bedömning av den egna verksamhetens påverkan på miljön inom området och anslutande områden, så behöver platsspecifika undersökningar utföras. Bottenfaunaundersökning från själva sandutvinningsområdet saknas. Samtliga redovisade provpunkter ligger utanför området för den planerade sandutvinningen. Endast 2 av 20 videopunkter ligger inom utvinningsområdet.

Av miljökonsekvensbeskrivningen och den tekniska beskrivningen framgår, så vitt länsstyrelsen förstår, att det sökta området innehar större andel finsand än utanförliggande områden, från vilket redovisade provtagningar huvudsakligen skett. Länsstyrelsen anser det inte vara tillräckligt utrett vilken sammansättning bottenfaunan har i det område som det faktiska sanduttaget är tänkt att ske.

Länsstyrelsen har i sitt yttrande om kompletteringsbehov pekat på att en karta/beskrivning av befintliga lekområden för fisk i inre Skälderviken som inkluderar när fiskarna leker, skulle kunna klargöra eventuell störning på lek. Även om en sammanställning av ett sådant underlag inte finns tillgänglig i dagsläget, bör det likväl åligga Ängelholms kommun att ta fram de underlag som behövs för prövningen. Det blir annars svårt för domstolen att ta ställning i ärendet. En sammanställning kan till exempel inkludera lektid utifrån art, var i vattenpelaren

leken sker (pelagialt eller bentiskt) i det område där sanduttag respektive strandfodring är tänkt att ske.

Bälthavspopulationen är den tumlarpopulation vars individer är de som företrädesvis rör sig i området. De finns i Skälderviken och i havsområdet utanför under hela året även om koncentrationen av tumlare ökar längre västerut. Särskilt hög tumlartäthet har området under mars — augusti, det vill säga under tiden för kalvning och parning. Reproduktionen är mycket energikrävande för honorna, som är dräktiga under ca 10 månader och har en diande kalv ungefär lika länge. Eftersom honorna dessutom kan vara dräktiga och ha en diande kalv samtidigt är tumlare för sin reproduktion och fortlevnad helt beroende av att det finns gott om föda.

Tumlaren använder sig av ekolokalisering för att kommunicera med varandra, leta föda och för att navigera. Den har en av djurvärldens bästa hörsselförmågor och är därmed också mycket känslig för buller. Natura 2000 Nordvästra Skånes havsområde är utpekad enligt Art- och habitatdirektivet till skydd för bland annat tumlare. Sandsugning är en verksamhet som påverkar tumlarens tillgång till föda, båda direkt genom att födan minskar och att födosöksområden minskar (habitatförlust), men också genom att skapa buller. Buller i havsmiljön påverkar tumlarens möjligheter att hitta föda, kommunicera med varandra och lokalisera fiskeredskap, vilket innebär en ökad risk att drunkna som bifångst. Påverkansområdet för tumlare vid sandsugning är därmed större än själva täktområdet.

Betydande antal av rastande/övervintrande änder såsom bläsand, knipa, ejder (sårbar) med flera finns i området. Skälderviken är en av landets viktigaste övervintringslokaler för sjöorre och svärta (nära hotad) och används av ejder under hela året. Läget för svärta är oroande och arten är föremål för en "single-species action plan" inom AEWA (African European Waterfowl Agreement). Tillsammans med Laholmsbukten är Skälderviken det viktigaste vinterområdet för svärta och sjöorre i Sverige och de kan ofta ses i flera tusental individer i båda havsområdena.

För svärta utgör dessa båda havsområden så pass viktiga övervintringsområden att de är av internationell betydelse nästan varje år. Gränsvärdet för internationell betydelse (1%-kriteriet enligt våtmarkskonventionen (Ramsar) är enligt Wetlands Internationals Waterbird Population uppskattning 4500 för svärta och 5500 för sjöorre. Sjöorre och svärta är bland annat musselätare och påverkas därför direkt genom att man gräver bort deras föda.

Miljökonsekvensbeskrivningen innehåller inga undersökningar eller inventeringar som styrker kommunens slutsats att fåglarna i området inte kommer att påverkas av åtgärden. Kommunen har uppgett att området inte är ett viktigt födosöksområde då det finns andra bättre födosöksområden i närheten. Länsstyrelsen anser att konstaterandet att "det finns andra bättre födosöksområde i närheten" inte klargör om den specifika platsen är ett födosöksområde och vilken betydelse det har för området som helhet. Även om det skulle vara så som kommunen uppger, att det inom det skyddade området finns bättre födosöksområden, behöver slutsatsen inte vara att det aktuella området är värdelöst ur födosöksperspektiv. Kommunen har inte genomfört några fågelinventeringar över tid för området och bottenstudierna är mycket bristfälliga. Vidare har kommunen inte lagt fram några litteraturstudier från tidigare undersökningar i området som underlag för sina slutsatser.

Angående ojämnheter från sandutvinningen som bedöms jämnas ut med tiden, liksom återhämtningen av bottenfauna, så är det viktigt att poängtera att förutsättningarna är avgörande för återhämtning.

Hur stora är likheterna och hur stora är skillnaderna mellan det ansökta utvisningsområdet i Skälderviken och utvinningsområdet på Sandhammarbank med vilket jämförelser sker?

Med vilken varaktighet och omfattning bedöms grumlingen dröja kvar i pelagialen respektive området i övrigt under den planerade sandutvinningen?

I bemötandet från kommunen anges en tidsrymd på 38 minuter. Det framgår inte om ström- och väderförhållanden har ingått i beräkningen av grumlingens omfattning och varaktighet och om grumlingen i så fall skulle kunna påverka lek, ägg och larver i vattenmassan.

Av 7 kap. 28 b § miljöbalken följer att tillstånd enligt 28 a § får lämnas endast om verksamheten eller åtgärden ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder inte

1. kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer i området som avses att skyddas,
2. medför att den art eller de arter som avses att skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna.

En verksamhet vars åtgärder kan ha en betydande påverkan ska vid prövning visa ett underlag som genom bästa möjliga vetenskapliga information identifierar de olika aspekterna av verksamheten. Verksamhetsutövaren ska genom underlaget kunna visa att det berörda området inte kommer att ta skada. Detta innebär att det ur ett vetenskapligt perspektiv inte ska få finnas några tvivel om att verksamheten inte kommer att kunna ha en skadlig inverkan på området. Finns det osäkerhet kring om det berörda området kan komma att skadas ska ansökan om tillstånd avslås. En prövning svarar inte mot kraven i art- och habitatdirektivet, om den innehåller brister eller saknar fullständiga, exakta och slutgiltiga bedömningar och slutsatser (EU domstolen mål C-127/02 Waddenzee samt NJA 2013 s 613).

Länsstyrelsen anser att det från befintligt underlag inte går att med tillräcklig säkerhet bedöma vilken påverkan som åtgärden får för Natura 2000-områdena i området. Ängelholms kommun refererar till att det inte finns något underlag för att göra vissa bedömningar. Länsstyrelsen anser att om det är så att det inte finns tillräcklig information om naturvärdena inom ett område för att bedöma den egna verksamhetens påverkan så ska verksamhetsutövare skaffa sig den kunskap som krävs enligt 2 kap. miljöbalken (jmf Mål M 3488-10). Bevisbördan ligger på den sökande att visa att planerade åtgärder kan genomföras med bibehållen gynnsam status för de för området utpekade naturtyperna och arterna liksom för de växt- och

djurarter som har en koppling till Natura 2000-området. Det är inte klarlagt att buller, grumling och förlust av substrat och bottenfauna inte i någon betydande omfattning kan påverka utpekade naturtyper och arter.

Länsstyrelsens bedömning är att kommunen inte har lämnat in ett underlag som styrker att åtgärden varken kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer i området som avses att skyddas eller att åtgärden inte medför att den art eller de arter som avses att skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna. Av detta följer att länsstyrelsen anser att det inte finns förutsättningar för att meddela tillstånd enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken.

Som skäl för länsstyrelsens bedömning att den del av ansökan som avser sanduttag ska avslås vill länsstyrelsen anföra följande:

Länsstyrelsen anser att en förutsättning för att tillstånd för att sökt sanduttag meddelas är att Ängelholms kommun även erhåller Natura 2000-tillstånd för åtgärden men att ansökan idag saknar det underlag som krävs för en prövning enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken. Kommunen har trots påpekanden från länsstyrelsens vid samråd inför aktuell ansökan och nu senast i länsstyrelsens yttrande i detta ärende angående kompletteringsbehov, inte inkommit med underlag från bottenfaunaundersökningar från det sökta täktområdet ej heller har kommunen inkommit med underlag som klargör huruvida den specifika platsen utgör födosöksområde för sjöorre och svärta och vilken betydelse den har för området som helhet.

Inför sandtäktsverksamheten har SGU i tillståndet enligt Kontinentalsockellagen bedömt att undersökningar ska ske inom sandtäktsområdet vid minst 20 lokaler samt att undersökningar i vardera väderstreck 200 meter utanför täktområdet. Dessa undersökningar är villkorade att ske perioden juli-augusti. Länsstyrelsen finner det oklart varför Ängelholms kommun inte låter utföra de bottenfaunaundersökningar som är villkorade i deras tillstånd för sanduttag enligt kontinentalsockellagen och samtidigt därmed får underlag till aktuell ansökan enligt miljöbalken. Som

konsekvens av att undersökningarna inte utförts är det därmed inte säkerställt att sandutvinningsområdet inte kan anses utgöra ett viktigt födosöksområde för till exempel svärtan, då tillgången på mjukbottenlevande musslor och kräftdjur inte är utredd i den omfattning som kan krävas. Länsstyrelsen anser att bristen på underlag sammantaget innebär att kommunen inte har styrkt att sanduttaget inte har en betydande påverkan på Natura 2000-området Nordvästra Skånes havsområde (SE0420360) utpekad enligt Fågeldirektivet samt även Art- och habitatdirektivet.

Avseende lokal sandåterföring anser länsstyrelsen att insatser på sin höjd bör tillåtas på platser där det finns ett behov av att förebygga risk för erosion och översvämning som i sin tur riskerar att påverka byggnader och infrastruktur. Att kontinuerligt ta sand från grunda bottnar och bredda strandplanet skapar inte mer grunda bottnar utan innebär ett stort ingrepp som ger produktionsbortfall i den högproduktiva grunda sandbotten där sanden tas under åtminstone en säsong och kanske längre. I ansökan framgår det dessvärre inte hur stora ytor som denna lokala sandåterföring kan påverka. Vidare anser länsstyrelsen att det bör utgå en fiskeavgift vid varje tillfälle som lokal sandåterföring sker då åtgärden innebär en återkommande störning.

Underlag kring fiskeskada har lyfts i ett tidigt skede av ärendet. Det finns fortfarande inget underlag kring detta och länsstyrelsen ser behov av att underlag tas fram. Det sker ett produktionsbortfall, dels där man tar sanden, dels där man lägger ut den eftersom man täcker över grund botten. Produktionsbortfallet som störningen innebär på platsen för uttag och utläggning bör ligga till grund för en fiskeavgift vid varje tillfälle som sanduttag eller sandåterföring sker. Länsstyrelsen står fast vid tidigare begäran att förordna Fiskeutredningsgruppen som fisksakkunnig och sköta bedömning och utredning av fiskeavgift.

Länsstyrelsen ifrågasätter det resonemang som kommunen för om att ingen fiskeavgift ska utgå eftersom kommunens avsikt är att minimera miljöpåverkan. Fiskeavgift bör tillämpas i de fall där domstolen lämnar tillstånd och där det är omöjligt att undvika skada, i princip innebär en åtgärd alltid en negativ påverkan

även om verksamhetsutövaren åläggs försiktighetsmått eller villkor.

Försiktighetsmått är skadereducerande, inte skadeeliminering. Länsstyrelsen förutsätter att en sandåterföring, i den mån den anses vara nödvändig, sker på det sätt som beskrivits i ansökan, det vill säga vid lågvatten och under perioden vinter/tidig vår.

Länsstyrelsens vill framhålla att den marinarkeologiska utredning som genomförts på eget initiativ inte är tillräcklig som beslutsunderlag. Den metod som har använts är tillräcklig för att upptäcka vraklämningar, men inte tillräcklig för att upptäcka eventuella submarina boplatser. Det behövs således en marinarkeologisk utredning enligt 2 kap. 11 § kulturmiljölagen (1998:950) innan tillåtelse kan medges.

Länsstyrelsen har vid huvudförhandlingen yrkat att för det fall tillstånd lämnas till den sökta verksamheten ska följande villor föreskrivas gällande lokal sandåterföring.

Lokal sandåterföring ska begränsas till områden med risk för erosion och översvämning som kan påverka byggnader och infrastruktur. Lokal sandåterföring ska begränsas till perioden november – mars. Vid varje sådant tillfälle ska fiskeavgift tas ut.

Länsstyrelsen yrkar ersättning för rättegångskostnader med 40 000 kronor.

Miljö- och tillståndsnämnden i Ängelholms kommun anför följande.

Stranderosionen i Skälderviken är ett problem på flera sätt. Sanddynerna i området fungerar idag som ett naturligt översvämningsskydd för bakomliggande bebyggelse och infrastruktur men när strandlinjen backat eroderar även sanddynerna vid stormar med ökad risk för dyngenombrott som följd. Ansökan om sandutvinning och strandfodring medför betydande miljöpåverkan enligt miljöbalken, men även nollalternativet - att inte göra något - har en negativ påverkan. Förutom bebyggelse och infrastruktur hotas nämligen strändernas och sanddynernas natur- och rekreationsvärden.

Enligt Ängelholms policy för långsiktig och hållbar förvaltning av stränderna ska kommunen arbeta kontinuerligt och proaktivt med klimatanpassning och kustskydd men även verka för att bevara och utveckla strändernas natur- och rekreationsvärden.

Inventeringen av den terrestra naturen genomförd av Enetjärn AB 2015 visar på vissa eller påtagliga naturvärden i strandzonen. Strandplanets naturvärden begränsas dock av mänskliga störningar så som rekreation och sandutjämning medan de så kallade grå dynerna innanför stabiliserats av vegetationen och hotas av igenväxning. Förutom bebyggelse och infrastruktur hotar sandförlusten att erodera de grå dynerna innanför strandplanet och det kan således vara motiverat även ur naturvårds-synpunkt att återföra sand. Strandfodring i strandplanet där naturvärdena är som lägst bedöms vara alternativet med minst negativ påverkan, vilket också är det kommunen planerar göra. Om det faktiskt sker ute i strandplanet och inte upp mot de yttre dynerna bestäms på plats utifrån var behovet är som störst, vilket miljö- och tillståndsnämnden anser gör att konsekvenserna av åtgärderna blir svårare att bedöma. Tjockt lager sand i strandplanet medför dock även där att dess flora och fauna inte överlever. Tunnast möjliga lager för att ändå uppnå önskvärd effekt rekommenderas därför.

Miljökonsekvensbeskrivningen beskriver att strandfodring är den mest använda och naturliga klimatanpassningsåtgärden av eroderande stränder då den möjliggör naturlig sandtransport och dynbildning med vind och vågor. Att strandfodringen är reversibel och återgår till ursprungsläget efter några år om strandfodringen upphör, framhålls som något positivt. Sökt tillstånd gäller dock bara för ett uttag och fodringstillfälle under en 10-årsperiod, varför miljö- och tillståndsnämnden ställer sig frågande till verkningsgraden av åtgärderna. Om kommunen avser söka nya tillstånd så snart det är möjligt, borde detta framgå av handlingarna. Om inte, bör man planera för alternativ till framtida strandfodringar redan nu.

Den planerade planteringen av vegetation så som strandråg eller sandrör längs den yttre dynen är en åtgärd som kan minska sandförlusten från strandplanet. Dock begränsar det de naturliga processerna i det rörliga dynlandskapet. Detta är i enlighet med strandpolicyns mål gällande proaktivt arbete för att skydda infrastruktur och bebyggelse mot stormar och havsnivåhöjningar, men går emot målen om att bevara och utveckla naturvärdena och den biologiska mångfalden på stränderna.

Den samhällsekonomiska analys som gjorts gäller bara rekreation - inte naturvärden eller klimatpåverkan. Detta för att marina och terrestra ekosystemtjänster skattas på olika sätt, vilket gör att ärendet som berör båda delar och gränsen däremellan svårbedömd. Naturvårdsverket har dessutom rekommenderat att stödjande ekosystemtjänster, så som biologisk mångfald, inte ska skattas ekonomiskt då de ligger till grund för övriga tjänster som kan bedömas istället. Miljö- och tillståndsnämnden förstår svårigheterna med dessa ekonomiska analyser, men menar att det är i ett tidigt skede man kan fånga upp de ekologiska värdena, och kompensera för dem innan utarmningen gått för långt. Trots att ekonomiska analyser saknas bedömer miljö- och tillståndsnämnden därför att viss kompensation är skäligt att kräva.

Sandutvinningsområdet har redan bedömts utifrån kontinentalsockellagen, då omfattningen begränsades till ett uttag om maximalt 75 000 m³ istället för de sökta tre uttagen på totalt 340 000 m³.

Den marina inventeringen (Toxicon, 2015) redogör för 24 återfunna arter i bottenproverna i området kring det planerade sandutvinningsområdet vilket är relativt artrikt, även om rödlistade arter inte fanns bland dem.

Delar av Skälderviken är också viktiga områden för tumlare under perioden mars-maj, respektive juni-augusti. Området har sedan processen inleddes dessutom pekats ut som Natura 2000-område. Mest tumlaraktivitet i viken är det under perioden april-december. Utredningsområdet för sandutvinning ligger inte nära

dem, men enstaka tumlare skulle ändå kunna förekomma här. Sandutvinningsområdet har även betydelse för säl och sjöfågel.

Miljökonsekvensbeskrivningen beräknar att det tar 1-3 år för bottenfaunan i utvinningsområdet att återhämta sig. Tre uttag under en tioårsperiod skulle därmed ha inneburit att bottenmiljön knappt skulle hunnit återhämta sig alls under dessa tio år. Huruvida dessa återkommande störningar skulle försvårat återhämtningen ytterligare på sikt beskrevs inte.

Miljö- och tillståndsnämnden välkomnar därför SGU:s beslut om att antalet uttag ska begränsas till ett och det är också det som kommunen i gällande ansökan söker tillstånd för. Nämnden förhåller sig dock negativa till att utvinning och fodring tillåts och planeras så sent som 15 april - 15 maj på grund av påverkan på faunan kring utvinningsområdet såväl som flora, fauna och rekreation i strandplanet. Även de skadeförebyggande åtgärderna till havs, så kallade "pingers", som krävs enligt SGU:s tillstånd, ställer sig nämnden negativa till då de bidrar till förhöjda nivåer av undervattensbuller. De borde således bara användas om inte bullret från verksamheten i sig är tillräckligt för att avskräcka eventuella tumlare från området.

Trots den hänsyn som tagits i form av antal sanduttag och mängd sand, utvinningsmetod (släpsug), årstid o.s.v. medför åtgärden en hög miljöpåverkan. Det är därför viktigt att åtgärderna inte behöver upprepas i onödan. Försök görs på andra håll i Sverige genom projektet Life Coast Adapt att plantera ålgräs som kustskydd. De dämpar vågorna samtidigt som de i viss utsträckning kan binda sand. Det bidrar dessutom till högre biologisk mångfald då ålgräsängar fungerar som barnkammare för många fiskarter. Ängelholms kommun bör följa resultaten som framkommer av detta projekt och undersöka om metoderna kan appliceras även i Skälderviken framöver, trots sina unika förutsättningar och utsatta läge.

Sammantaget konstaterar naturvärdesinventeringen att dynbildningsprocessen fortfarande är aktiv vid Vejbystrand, men att den motarbetas av skötsel. Bäst ur terrester natur- och kultursynpunkt hade varit att inte binda sanden varken i

Havsbaden eller Vejbystrand utan låta den nya sanden återskapa det rörliga dynlandskapet som är så ovanligt längs Sveriges kuster idag. Det rörliga dynlandskapet gynnar både en flora och en insektsfauna som inte klarar sig i de tätt bevuxna grå dynerna. Tillförsel av ny sand i strandplanet som kan transporteras upp bland dynerna skapar sandblottor som är en del av den naturliga dynamiken. Samtidigt kommer mer sand att förloras ut till havs igen med behov av nya sanduttag som följd.

Ju mer man av ekonomiska, samhällstekniska och marinekologiska skäl avser binda sanden, desto mer yta för arterna knutna till dynlandskapet och bar sand behöver därför tillskapas på mekanisk väg.

Miljö- och tillståndsnämnden anser därför att viss vegetationsbindning av sanden med för naturtypen passande arter så som strandråg och sandrör kan tillåtas. Som kompensation för de allt mer stationära sandmiljöerna bör fodringen följas av restaurering av delar av de grå dynerna där sandblottor skapas och vresros och andra vitt spridda buskar och gräs avlägsnas. Även till havs bör det undersökas om Skäldervikens unika förutsättningar medger ett mer naturanpassat och proaktivt kustskyddarbete, såsom ålgräsplantering.

Miljönämnden i Helsingborgs kommun avstyrker ansökan om uttag av sand och anför följande.

I miljökonsekvensbeskrivningen, MKB:n, anser utredarna att effekterna av uttaget främst kommer bli temporära och att endast bottenfaunan kommer ha en något längre återhämtningstid.

Underlaget visar att uttagsområdet utgörs av en transportbotten. Detta innebär att det finns en risk att uttaget som görs och avsänkningen av botten inte kommer att återställas inom en överskådlig framtid. Miljönämnden anser att dessa effekter inte är fullt utredda då sökanden inte tillämpat rigida förhållningssätt i modellbedömningen.

I underlaget ingår en bottenfaunaundersökning men inga av provpunkterna finns lokaliserade inom området för sanduttaget. Detta har påpekats tidigare men inga extra undersökningar har gjorts. Det går andra ord inte med säkerhet säga vilket djurliv som finns på platsen och effekterna av ett eventuellt uttag kan således inte bedömas. Nämnden anser att en komplettering bör göras för att kunna göra en korrekt bedömning i tillståndsprocessen.

Miljönämnden anser att MKB:n inte på ett tillfredställande sätt visat att sjöfågel, tumlare och fisk samt deras habitat inte kommer påverkas negativt. MKB:n bör utgå ifrån försiktighetsprincipen och tillämpa rigida scenarion speciellt då uttagsområdet ligger inom Natura-2000 och SPA områden samt i direkt anslutning till ett naturreservat i havet. Underlag saknas i ansökan för att komma till slutsatsen att ingen långvarig påverkan kan uppstå.

Nämnden anser därför att uttaget innebär för stor risk i förhållande till områdets naturvärden och i brist på underlag således bör avslås. I ansökan för uttag enligt kontinentalsockellagen var behovet 340 000 m² under 10 år. I den aktuella ansökan framgår inte hur Ängelholm tänker lösa resterande sandbehov som de anser sig behöva under de kommande 10 åren.

Miljönämnden menar att miljödomstolen bör avslå Ängelholms ansökan till uttag av sand i Skälderviken mot bakgrund av att:

- underlaget inte bedöms tillräckligt för att bedöma om uttaget är förenligt med bevarandemålen för Natura 2000.
- området inte är utpekad nationellt för sandutvinning eller utgörs av ackumulationsbotten.

Kommunstyrelsen i Höganäs kommun yrkar i första hand att ansökan avslås, med hänsyn till

- att området ingår i Natura 2000 för tumlare och sjöfågel (här främst sjöorre och svärta),
- områdets omedelbara närhet till naturreservatet Jonstorp-Vegeå mynning,

- att området inte är utpekad av SGU som lämpligt för utvinning av marint sand och grus, se SGU rapport "Förutsättningar för utvinning av marin sand och grus i Sverige, januari 2017",
- den risk som finns för skada på Höganäs kommuns kust, med hänsyn till svårigheten att förutse strömmar och ändrade förhållanden,
- bristande samordning med Västerhavets havsplan

I andra hand yrkar Höganäs kommun på att:

- ansökan tillståndsprövas enligt 7 kap. 28a § miljöbalken och
- tidsgränsen för skada utökas till 20 år,
- att sökande upprättar ett kontrollprogram för återkommande kontroll, förutom för täktområdet, även av grundområdena mellan sandtäkt och Höganäs kommuns kust mellan Jonstorp-Norra Häljaröd, både före och efter täkt - och därefter i minst 20 år.
- att förekomsten av övervintrande och rastande sjöfågel övervakas i Skäldervikens inre halva, både före och efter täkt, därefter i fem år.

Sveriges Fiskares PO (SFPO) avstyrker ansökan. Föreningen företräder cirka 250 fiskefartyg som är verksamma inom det demersala fisket och har medlemmar längs hela den svenska kusten. Föreningen anser att åtgärden riskerar att allvarligt förstöra flora och fauna på havsbotten i området.

Föreningen yrkar ersättning för rättegångskostnader med 17 600 kronor.

Svanhalls hamnförening anför följande.

Svanhalls hamn är beläget på Kullabygdens östra sida och i hamnen finns fortfarande några yrkesfiskare, liksom en rad fritidsfiskare. Hamnen är nog den säkraste att ha sin båt i hela Skälderviken då den ligger skyddad lagom långt in i viken och hamndjupet är så djupt att stora fiskebåtar flyter här. Numera fångas relativt lite fisk då det är ont om fisk. Från Svanshall bedrivs fiske i hela Skälderviken så föreningen är bekant med de olika bottenarna och de olika förutsättningarna. Nere vid hamnen pratar medlemmarna ofta om hur det är med strömmar, fisk, vågor, siktdjup, tång, snäckor m.m. Genom årtionden har

föreningen sett stora förändringar och den har ganska bra koll vad som hänt de senaste 80 åren.

På 30-talet togs massor med enormt stor sten bort från botten i den inre delen av Skälderviken. Detta gjorde att strömmarna blev kraftigare i vattnet och att sanden vandrade mera på bottnar och stränder. Förr kunde man se vrak utanför Klitterna vid Ängelholm efter en storm och vid nästa storm var vraket borta i sanden. Jonstorps hamn och området utanför fylls fortfarande lätt av sand efter en storm . På 40-talet började fisket med fasta bottengarn och det varade i 40 år. Då fångades mycket fisk. Sälen kom tillbaka på 70-talet och har nu ökat till ett skadedjur som äter upp massor av fisk. Det, storskarven och döda bottnar på 80-talet, har gjort att det bara finns en spillra kvar av fisk i Skälderviken idag.

Ängelholm har varit utsatt för sandstormar i alla tider, men på slutet på 1800-talet planterades bergtall som skydd. Tidigare blåste sanden ända upp till kyrkan i Ängelholm. Tillsammans med vresrosor och strandgräs har sanden hållits i schack. Tången som spolats upp har fått vara kvar och ris ifrån skogen har lagts ut där vindarna fått fäste.

Nu har myndigheterna tagit bort vresrosorna vilket har fått till följd att sanden börjar röra på sig igen. Sanden blåser långt in i tallskogen numera.

I slutet av 60-talet och början av 70-talet var det många kraftiga stormar. Fram till 2011, då det var en ordentlig storm med mycket högt vattenstånd som förändrade hela kustlinjen, var stormarna dock få och klena. Efter 2011 var det många kraftiga stormar fram till 2016, men därefter inget förrän 2021. Det kommer således perioder med vind och stormarna spolar ut sanden från Klitterna vid Ängelholm. h

Det behöver vidtas åtgärder för att hålla strandlinjen i skick men att sandsuga upp 75 000 m³ sand ute i havet för att strandsko Klitterna är helt galet. Miljögifter och slam förorenar hela Skälderviken när man sandsuger på detta sätt. Efteråt blir det hålor i botten där det strömmar ner nytt slam med tång m.m. Här bildas då

metangas vid förruttningen utan syre vilket bidrar till att öka på de skadliga klimatgaserna

Att sandsuga i ett så känsligt område, när man idag vet följderna är helt fel. Sandsuga gjorde man på 1900-talet, då man inte kunde bättre. I Skäldervikens grunda vatten är rena barnkammaren för fiskyngel.

Däremot så kan föreningen mycket väl tänka sig att man öser tillbaka sand till Klitterna från närområdet och då talar vi om de närmsta några hundra meter från stranden.

Ängelholms kommun anför i bemötande följande.

Havs- och vattenmyndigheten

Kommunen ser positivt på vad HaV anført i sitt yttrande och önskar tillägga, på sätt tidigare anförts i yttrandet från i februari 2021, att sanduttaget endast tar i anspråk 0,5 promille av Natura 2000-området Nordvästra Skånes havsområde, och då endast vid ett tillfälle under en arbetstid om ca tre (3) veckor. Även om någon enskild tumlare under denna mycket begränsade arbetstid och under perioden 1 september till 31 december skulle störas bort från det 0,5 promille stora sanduttagsområdet, kan och bör inte detta ses som en betydande påverkan. Vid behov skulle även skrämmor/pingers användas för att skrämman bort tumlare från sanduttagsplatsen precis innan uttagen påbörjas. Vad gäller det i HaV:s yttrande åberopade rättsfallet, M 6960-14, så avsåg detta ett avgörande från MÖD om anläggande av en havsbaserad vindkraftspark på 50 verk i Kattegatt utanför Falkenberg och där enbart arbetstiden var 8 år. Avgörandet som sådant får därför anses ha ringa likhet med nu aktuellt mål, dock att det även i det målet förslogs villkor om att skrämman skulle användas för att vid behov skrämman bort marina däggdjur från arbetsområdet.

Såsom kommunen förstår det så delar HaV avslutningsvis i vart fall delvis kommunens inställning såsom den kommit till uttryck i yttrandet från i februari 2021 vad gäller behovet och möjlighet till fiskeavgift.

Vad gäller HaV:s yttrande så föreslår myndigheten att uttag av sand endast bör ske under perioden 1 september till 31 december. I SGU-tillståndet gavs kommunen utöver denna tidsperiod även möjlighet att utföra sanduttag under perioden 15 april till och med 15 maj. Även om kommunen väldigt gärna skulle vilja ha möjligheten att ta ut sand under våren, så delar kommunen HaV:s inställning om att så långt det går minimera risken för störning av tumlare. Detta innebär att för det fall domstolen skulle dela HaV:s inställning att tillstånd inte bör medges under perioden 15 april till och med 15 maj, så har kommunen inget att erinra mot att det i dom eller beslut fastställs att sanduttaget endast får ske under perioden 1 september till 31 december. En sådan begränsning skulle dessutom medföra att inga störningar uppstår för de fiskarter som utnyttjar strandområdena som yngelplats under våren.

Länsstyrelsen

Kommunen bestrider samtliga av länsstyrelsen framställda yrkanden i målet. Som skäl åberopas i första hand vad som anförts i den inlägga som gavs in i februari 2021 samt i övrigt vad som anförs nedan.

Kommunen önskar först påpeka följande. Länsstyrelsens påstående att den sökta verksamheten berör 64 ha av Natura 2000-området Nordvästra Skånes havsområde som tidigare påpekats måste ses i belysningen av att hela Natura 2000-områdets yta är 134 241 ha. Sanduttaget berör således mindre än 0,5 promille av Natura 2000-området. Vidare anser kommunen att länsstyrelsens påstående om att de sökta sanduttaget skulle påverka Naturreseptatet Jonstorp-Vegeåns mynning liksom Natura 2000-området Ängelholms Kronopark är felaktigt. Länsstyrelsen påstår även att "samtliga redovisade provpunkter ligger utanför området för den planerade sandutvinningen" samt att "enbart 2 av 20 videopunkter ligger inom sanduttagsområdet". Som tidigare redovisats har kommunen dock låtit utföra bottenundersökningar både 2015 och kompletterande undersökningar 2017, och antalet provpunkter (dropvideo och bottenfotografier) som ligger inom det av SGU tillståndsgivna sanduttagsområdet uppgår till totalt 10 punkter vilket redovisas i MKB (sid 65-66, Fig 8-10). Kommunens bedömning att sanduttaget ej medför betydande miljöpåverkan och inte skadar Natura 2000-habitat grundar sig på en

analys av samtliga provpunkter. Vidare anser kommunen att provpunkter belägna även utanför det av SGU tillståndsgivna området men inom det initialt undersökta sandiga området kan utnyttjas för att dra slutsatser kopplade till det slutligen tillståndsgivna området, som liksom provpunkterna inom det tillståndsgivna området består av sandbotten med liknande förutsättningar (om något bedöms det av SGU tillståndsgivna området utgöras av ännu renare och mer homogen sandbotten, därav SGU:s begränsande av området).

Den redovisning av ekosystemtjänster som kommunen tagit fram och gett in i samband med kompletteringen i februari 2021 är redovisad på ett korrekt sätt och bemöter samtliga de frågor som länsstyrelsen framfört i sitt yttrande.

Då det enligt kommunens uppfattning inte finns någon risk för påverkan av betydelse, så saknas det anledning att göra en provning enligt 7 kap 28 a § miljöbalken. Det förhållande att det inte finns någon bevarandeplan för området får naturligtvis falla på länsstyrelsen och detta förhållande bör inte försvåra provningen för kommunen.

Sammanfattningsvis anser kommunen att den omfattande MKB med tillhörande utredningar och undersökningar som givits in i målet i tillräcklig grad visar att ett enda sanduttag inom ett 0,5 promille stort delområde av N2000-området Nordvästra Skånes havsområde kan ske utan risk för betydande påverkan av det skyddade habitatet.

Vad avslutningsvis gäller frågan om risk för skada till följd av eventuell lokal sandåterföring och frågan om fiskeavgift, anser kommunen att lokal sandåterföring inte riskerar att påverka Natura 2000-området Nordvästra Skånes havsområde och fiskeavgift skall och kan inte utgå på de grunder som länsstyrelsen anfört. Av kommunens inställning följer i sin tur att kommunen bestrider länsstyrelsens begäran om att förordna Fiskeutredningsgruppen som fiskesakkunnig att bedöma fiskeavgift. Kommunen anser att en sådan utredning endast skulle leda till en fördyring och fördröjning av provningen.

Kommunen har godtagit det förslag till villkor gällande lokal sandåterföring som länsstyrelsen framförde vid huvudförhandlingen i den del det avser begränsning till perioden november - mars.

Vad gäller länsstyrelsens yrkande om rättegångskostnader så överlämnar kommunen åt domstolen att avgöra skäligheten i det yrkade beloppet.

Miljö- och tillståndsnämnden Ängelholms kommun

Miljö- och tillståndsnämnden i kommunen har varken tillstyrkt eller yrkat avslag på kommunens ansökan. Nämnden har i sitt yttrande till största delen anslutit sig till de synpunkter som lämnats av SGU, ävensom att de i övrigt fört fram synpunkter som i delar ligger utanför det som yrkas i målet.

Helsingborg och Höganäs kommuner

Kommunen önskar inledningsvis informera ovannämnda kommuner att kommunen i december 2020 erhållit ett skådighetsmedgivande från Kammarkollegiet som medger kommunen rätt att disponera allmänt vattenområde i Skälderviken för uttag av sand. Kommunen har således rådighet till den sökta åtgärden.

Båda kommunerna anser att ansökan bör avslås på i huvudsakligen två grunder, dels att uttagsområdet ligger inom Natura 2000-området Nordvästra Skånes havsområde och dels att området av SGU inte pekats ut som ett lämpligt område eller ett område av nationellt vikt i en rapport från 2017.

Kommunen bestrider både Helsingborgs och Höganäs kommuners yrkanden om avslag på ansökan. Vad gäller skälen så hänvisar kommunen vad gäller uppgifter om bristande underlag och risk för skada på Natura 2000-området Nordvästra Skånes havsområde till vad som anförts ovan under bemötandet av HaV:s och länsstyrelsens yttranden. Vad gäller påståendet om att området inte skulle vara lämpligt med hänvisning till SGU:s PM (ej rapport) daterad januari 2017, så nämns det på sidan 38 i nämnda PM att det förekommer kända sand/grus avlagringar lokalt

i Skälderviken. Som anförs i MKB (sid 26) är de av SGU utpekade potentiella marina sandutvinningsområdena i Sverige endast grovt kartlagda. Att SGU därefter med hänvisning till att utredningen avser möjligheten till uttag av större sandvolymen väljer att inte uttryckligen föreslå Skälderviken som uttagsområde gör inte området som sådant olämpligt, något som också styrks av att SGU de facto meddelat tillstånd till nu sökt uttagsvolym.

Sveriges Fiskares PO och Svanhalls hamnförening

Både Sveriges Fiskares PO och Svanhalls hamnförening anser, så som det får förstås, att tillstånd inte bör medges. Båda anger som skäl risk för skada på flora och fauna. Till bemötande av dessa båda yttranden hänvisar kommunen i relevanta delar till vad som anges i bifogad MKB vad gäller risken för skada och ävensom i övrigt vad som angetts ovan i detta och tidigare yttranden. Kommunen gör sammantaget bedömningen att sanduttaget kan ske utan risk för påverkan av någon betydelse på havsbotten inom sökt uttagsområde. En uppfattning som också delas av SGU på sätt framgår av till ansökan bifogat beslut.

Kommunen medger att Sveriges Fiskares PO har rätt till ersättning för rättegångskostnader men överlämnar åt domstolen att avgöra skäligheten i det yrkade beloppet.

DOMSKÄL

Slutlig miljöbedömning – tillåtlighet

Den specifika miljöbedömningen har inte inletts med utgångspunkt att även frågan om tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken kan omfattas av prövningen. Detta torde dock inte ha påverkat avgränsningssamrådet eller miljökonsekvensbeskrivningens innehåll. Mark- och miljödomstolen bedömer att beskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken så att den specifika miljöbedömningen kan slutföras.

Sanduttag i Skälderviken och strandfodring

Sökt sandutvinningsområde är beläget helt inom Natura 2000-området *Nordvästra Skånes havsområde* (SE0420360). Området är utpekade enligt såväl art- och habitatdirektivet som fågeldirektivet. Utpekade naturtyper är sublitorala sandbankar (1110) och rev (1170). En rad fågelarter omfattas, liksom gråsäl, knubbsäl och tumlare. Någon bevarandeplan enligt 17 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. har inte upprättats.

Cirka 1,5 km söder om utvinningsområdet finns Natura 2000-områdena *Jonstorp-Vegeåns mynning* (SE0430147) och *Skälderviken* (SE0430125). I huvudsak utgörs de skyddade naturtyperna av rev (1170), sublitorala sandbankar (1110), estuarier (1130) och ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten (1140). Flera fågelarter, såsom andfåglar och vadare, är utpekade.

Cirka 2 km österut finns Natura 2000-området *Ängelholms kronopark* (SE0420233). Skyddade naturtyper är bl.a. sublitorala sandbankar (1110).

Enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillståndsplikten gäller projektet som sådant utan hänsyn till eventuella skyddsåtgärder. Ängelholms kommun anser att sådant tillstånd inte krävs i detta fall. Länsstyrelsen och Höganäs kommun är av motsatt uppfattning.

Mark- och miljödomstolen bedömer att det ansökta sanduttaget i Skälderviken kan komma att påverka miljön i Natura 2000-området *Nordvästra Skånes havsområde* på ett betydande sätt. Därmed krävs tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken för åtgärden.

Enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken får tillstånd lämnas endast om verksamheten eller åtgärden ensam eller tillsammans med pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder inte

1. kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer i området som avses att skyddas,

2. medför att den art eller de arter som avses att skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna.

Oavsett förekomsten av områdesskydd är tumlare fridlyst enligt 4 § artskyddsförordningen (2007:845). Det innebär förbud att störa djuren samt skada eller förstöra deras fortplantningsområden eller viloplats. Förbudet gäller enskilda exemplar utan hänsyn till artens bevarandestatus, jfr EU-domstolens dom den 4 mars 2021 i de förenade målen C-473/19 och C-474/19.

Mark- och miljödomstolen bedömer att det ansökta sanduttaget skulle riskera att störa exemplar av tumlare genom buller. Det torde inte vara möjligt att vidta åtgärder som skulle kunna skydda tumlarna mot ljudstörning. Åtgärden är, i avsaknad av dispens, därför förbjuden enligt 4 § artskyddsförordningen. Redan detta utgör ett hinder för att lämna tillstånd till aktuell vattenverksamhet.

Mark- och miljödomstolen bedömer att det likväl är lämpligt att även pröva ansökan om tillstånd enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken.

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att bottenmiljön i området domineras av ren sandbotten utan vegetation. Bottenfaunan är relativt artrik och anpassad till en sådan exponering att finare sedimentpartiklar inte avsätts i området. Sandutvinningen kommer att påverka ett 64 ha stort område. Även om bottenfaunan förväntas återhämta sig kan negativa effekter kvarstå under flera år. Detta utgör en oacceptabel skada på den skyddade livsmiljön på denna plats i Natura 2000-området Nordvästra Skånes havsområde. Mark- och miljödomstolen är därför förhindrad att lämna tillstånd enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken. Av 4 kap. 8 § miljöbalken följer att detta utgör hinder för att lämna tillstånd till aktuell vattenverksamhet.

Med denna utgång finns inte anledning att pröva kommunens yrkande om tillstånd till strandfodring.

Strandnära sandåterföring

Ansökan omfattar sandåterföring i det strandnära vattenområdet vid två skilda områden; Havsbaden och Vejbystrand.

Havsbaden ligger i närheten av samtliga fyra ovan nämnda Natura 2000-områden. Mark- och miljödomstolen bedömer att sandåterföringen visserligen kan påverka miljön i dessa områden, men att det inte i sådan omfattning att tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken krävs. Områdenas betydelse som födosöksområde för fåglar torde vara begränsat.

Domstolen gör samma bedömning beträffande Vejbystrand där endast ett av områdena kan anses berört, nämligen *Nordvästra Skånes havsområde*.

Ängelholms kommun får anses ha styrkt behovet av sandåterföring. Någon prövning av båtnaden ska sedan miljöbalken ändrades den 1 januari 2019 inte ske.

Mark- och miljödomstolen bedömer att sandåterföringen inte utgör markavvattning. Någon dispens från förbudet mot markavvattning behövs därför inte.

Mark- och miljödomstolen instämmer i länsstyrelsens bedömning att sandåterföring från högproduktiva grunda bottnar ger ett produktionsbortfall, främst genom förlusten av livsmiljöer för plattfiskyngel. Denna förlust är dock inte av sådan omfattning att den kan utgöra som olägenhet av väsentlig betydelse, jfr 2 kap. 9 § miljöbalken. Hinder mot tillstånd föreligger därför inte enligt de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken, ej heller mot balkens bestämmelser i övrigt. Tillstånd ska därför lämnas till lokal sandåterföring.

Villkor

Länsstyrelsen har yrkat att arbeten med lokal sandåterföring begränsas till vinterhalvåret (november – mars) för att begränsa skada på fiskyngel. Kommunen

har godtagit denna begränsning. Detta bör föreskrivas som villkor. I övrigt bör villkor föreskrivas med krav på arbetsmaskiner och kontroll enligt praxis.

Fiskeavgift

Enligt 11 kap. 8 § miljöbalken är den som vill bedriva en vattenverksamhet som kan skada fisket skyldig att iaktta de villkor eller förelägganden i övrigt som på grund av verksamheten kan behövas till skydd för fisket i det vatten som berörs av vattenverksamheten eller i angränsande vattenområde.

Enligt 6 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet får domstolen, om det är lämpligare, istället för att meddela sådana villkor eller förelägganden som avses i 11 kap. 8 § miljöbalken ålägga tillståndshavaren att betala en särskild avgift för främjande av fisket i det vatten som berörs av vattenverksamheten eller inom något angränsande vattenområde. Avgiften kan fastställas som en engångsavgift eller som en årlig avgift.

Länsstyrelsen har vid huvudförhandlingen uttalat att det finns risk för skada på fiskproduktionen även om arbetena begränsas till vinterhalvåret. Länsstyrelsen har därför yrkat att kommunen ska åläggas att vid varje störningstillfälle erlægga en fiskeavgift för produktionsbortfallet både där sanden tas och där den läggs ut. Kommunen har motsatt sig yrkandet och anfört att villkor om begränsning av arbetena till vinterhalvåret är tillräckligt för att undvika skada på fisket.

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att sandåterföringen kan inverka negativt på fisket, dels genom att bottenfauna – som utgör en viktig näringsbas för fiskar – grävs bort, dels genom att fiskyngel riskerar att övertäckas med sand.

Risken för övertäckning av fiskyngel är begränsad till fiskarter vars yngel uppehåller sig i grunda kustområden. Det gäller framför allt många arter av plattfisk. April – juli är den tid på året då risken för skada är som störst.

Skälderviken har en lång sträcka med strandområden liknande dem vid Havsbaden och Vejbystrand. Sedan 2011 har lokal sandåterföring genomförts vid fem tillfällen Havsbaden. Någon skada på fisket har inte påvisats.

Mark- och miljödomstolen bedömer att de aktuella områdena utgör i sammanhanget en så liten del att en påverkan på näringstillgången för fisk måste anses försumbar. Genom det villkor som begränsar arbetenas utförande till vinterperioden torde inte heller någon skada av betydelse uppstå på fiskyngel. Fiskeavgift ska därför inte utgå.

Övrigt

Arbetstiden samt tiden för anmälan av oförutsedd skada bör bestämmas i enlighet med kommunens yrkande.

Det finns inte skäl att ändra den tidigare beslutade avgiften för målets prövning.

Rättegångskostnader

Ängelholms kommun har medgivit att till såväl länsstyrelsen som Sveriges Fiskares PO utge ersättning för rättegångskostnader. Kommunen har dock inte medgivit de yrkade beloppen, 40 000 kr respektive 17 600 kr.

Mark- och miljödomstolen bedömer de yrkade beloppen som skäliga. Kommunen ska därför utge yrkad ersättning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD-01)

Överklagande senast den 4 maj 2022.

Anna Karlsson

Bertil Varenius

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Anna Karlsson, ordförande, och tekniska rådet Bertil Varenius samt de särskilda ledamöterna Tommy Danielsson och Mikael Svensson.